

SZTANDAROWE POSTULATY INICJATYWY „NASZ RZECZNIK”

1.

Wprowadzenie systemowych rozwiązań zapewniających skuteczną ochronę praw kobiet w następujących obszarach:

- przeciwdziałanie przemocy ze względu na płeć,
- dostęp do aborcji,
- dostęp do antykoncepcji,
- edukacja seksualna,
- dostęp do badań prenatalnych, opieki lekarskiej bez ograniczeń wiekowych, odpowiednich standardów opieki okołoporodowej i leczenia niepłodności,
- przeciwdziałanie ubóstwu menstruacyjnemu,
- przeciwdziałanie wykluczeniu z rynku pracy,
- alimentacji.

2.

Dobrze zaprojektowana, kompleksowa i odpowiadająca na aktualne potrzeby polityka migracyjna i integracyjna osób z doświadczeniem migracji

Oczekujemy od rządzących:

1. podjęcia działań zmierzających do przeciwdziałania kolejnym śmierciom i zaginięciom na pograniczu polsko-białoruskim, w tym zaprzestania bezprawnych wywózek, stanowiących nie tylko pogwałcenie prawa polskiego, unijnego i międzynarodowego, ale także bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia i życia osób migrujących,
2. stworzenia godnych i bezpiecznych warunków do zgodnego z prawem ubiegania się o ochronę międzynarodową na granicy polsko-białoruskiej oraz godnego traktowania w ośrodkach zamkniętych i otwartych,
3. planu działań na rzecz włączenia osób migranckich i uchodźczych w życie społeczne;
4. utworzenia instytucji Asystentki/a Rodziny/Osoby Uchodźczej, wspierającego wszystkie osoby uchodźcze potrzebujące pomocy, nie tylko z Ukrainy,
5. przeciwdziałania wykluczeniu edukacyjnemu dzieci i młodzieży migranckiej i uchodźczej, w tym dzieci i młodzieży w ośrodkach dla cudzoziemców,
6. przeciwdziałania mowie nienawiści wobec osób z doświadczeniem migracyjnym i aktom przemocy motywowanej uprzedzeniami,
7. zapewnienia odpowiednich warunków zakwaterowania osobom uchodźczym z niepełnosprawnościami w dostosowanych do ich potrzeb ośrodkach miejskich, zgodnie ze standardami UNHCR i Unii Europejskiej,
8. zagwarantowania adekwatnej ochrony osobom uchodźczym szczególnie narażonym na podwójną stygmatyzację i wykluczenie (osobom LGBT+, pochodzenia romskiego, żydowskiego, arabskiego i in.),
9. przeciwdziałanie pracy przymusowej, naruszaniu praw pracowniczych i walka z handlem ludźmi; podejmowanie odpowiednich działań prewencyjnych,
10. zapewnienie osobom uchodźczym/migranckim dostępu do informacji w języku ojczystym/dla nich zrozumiałym.

3.

Zapewnienie przez państwo osobom z niepełnosprawnościami a także osobom je wspierającym, systemowego finansowania w ramach zapisanego w ustawach i przepisach wykonawczych oraz zagwarantowanego w budżecie wsparcia. System wsparcia powinien być łatwo dostępny, oparty na indywidualnym i podmiotowym traktowaniu. Powinien uwzględniać różnorodne potrzeby wynikające ze specyfiki i rodzaju niepełnosprawności oraz zapewniać możliwość wyboru formy wsparcia.

Ważnymi elementami tego wsparcia powinny być: diagnostyka, dostęp do leczenia i rehabilitacji, wczesne wspomaganie rozwoju, edukacja, aktywizacja zawodowa, dostęp do pracy, asystencja osobista, usługi opiekuńcze, mieszkalnictwo wspomagane, zaopatrzenie w niezbędne materiały i sprzęt wspomagające funkcjonowanie oraz dostępna przestrzeń publiczna.

Oczekiwanym przez osoby z niepełnosprawnością rozwiązaniem, zapewniającym im podmiotowość, jest wprowadzenie adekwatnego do potrzeb wynikających z niepełnosprawności budżetu osobistego.

Odejście od dominującego obecnie systemu projektowego, konkursowego.

Niezbędna jest także przyjazna dla osób z niepełnosprawnością reforma orzecznictwa i przeprowadzenie szerokich, wystarczająco długich i rzeczywistych konsultacji społecznych przy aktywnym udziale środowiska osób z niepełnosprawnościami. Orzekanie (w jednym miejscu) powinno obejmować:

- diagnozę medyczną;
- diagnozę funkcjonalną, potencjału i potrzeb;
- ustalenie indywidualnego pakietu wsparcia osoby z niepełnosprawnością.

Potrzebne jest wprowadzenie zasady wydawania osobom dorosłym orzeczeń o niepełnosprawności (i orzeczeń równoważnych) na stałe, jeżeli: 1) zostały wydane wcześniej przynajmniej trzy kolejne podobne orzeczenia na czas określony lub 2) kolejne podobne orzeczenia zostały wydane na czas określony na łączny okres co najmniej 10 lat.

Niezbędna jest pilna ratyfikacja przez Polskę Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami – skutecznego narzędzia ochrony i egzekwowania praw OzN.

4.

Podmiotowość przynależy zarówno osobom z niepełnosprawnościami, jak i osobom je wspierającym. Zgodnie z Konwencją o prawach osób z niepełnosprawnościami, postulujemy zapewnienie realnego, ustawowo gwarantowanego i finansowanego z budżetu państwa wsparcia zarówno osobom z niepełnosprawnościami jak i – niezależnie – opiekunkom i opiekunom

Ważnymi elementami tego wsparcia są:

- skierowanie świadczeń zarówno do osoby z niepełnosprawnością jak i osoby ją wspierającej,
- wsparcie asystenckie, wytechnieniowe oraz usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze – zagwarantowane ustawowo, finansowane z budżetu centralnego, realizowane w sposób ciągły jako zadanie publiczne, powszechnie dostępne i zabezpieczające realne potrzeby; projekty i konkursy jako uzupełnienie,
- stworzenie systemowego rozwiązania zapewniającego rodzinie dostęp do informacji już na etapie diagnozy, w tym zapewnienie wsparcia asystentki, asystenta/doradczynie, doradcy rodziny osoby z niepełnosprawnością bez względu na moment powstania niepełnosprawności,
- systemowe wsparcie – finansowe i pozafinansowe – opiekunki/a po śmierci osoby z niepełnosprawnością, w tym dostosowana do specyfiki sytuacji opiekunek/ów aktywizacja zawodowa i wsparcie w zatrudnieniu obecnych i byłych opiekunek/ów,
- wsparcie opiekunki/a osoby z niepełnosprawnością w sytuacjach kryzysowych, w przypadku konieczności hospitalizacji i in.,
- rozwijanie sieci mieszkań wspomaganych z odpowiednim wsparciem asystenckim,
- korekta w rozporządzeniu o środowiskowych domach samopomocy i w ustawie o pomocy społecznej w zakresie wprowadzenia oddzielnych domów typu D tylko dla osób z autyzmem oraz typu E tylko dla osób z niepełnosprawnością sprzężoną, określenia maksymalnej liczby osób uczestniczących i zapewnienia odpowiednich standardów wsparcia i adekwatnego finansowania: na poziomie subwencji oświatowej,
- komfortki – toalety wyposażone w leżanki dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami i osób starszych – dostępne w każdym polskim mieście, zgodnie z rekomendacjami akcji „Przewijamy Polskę”,
- 100% refundacja minimum pięciu sztuk pieluchomajtek na dobę dla dzieci i dorosłych osób, które korzystają ze środków chłonnych,
- zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami specjalistycznych sprzętów ułatwiających sprawowanie wsparcia i oszczędzających zdrowie i siły opiekunek/ów,
- objęcie wsparciem w zakresie opieki hospicyjnej także bliskich osoby chorej i umierającej,
- zapewnienie dorosłym osobom z niepełnosprawnością łatwo dostępnej opieki stomatologicznej i ginekologicznej, by nie musiały wyjeżdżać z opiekunkami/opiekunami na leczenie za granicę,
- zapewnienie dostępu do usług zdrowotnych i diagnostyki dla tzw. pacjentek/ów niewspółpracujących i wypracowanie odpowiednich standardów opieki medycznej,
- zapewnienie systemowego wsparcia rodzicom i opiekunkom/nom prawnym w przypadku, gdy ich dzieci z niepełnosprawnością, w tym osoby z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i z niepełnosprawnością sprzężoną, trafiają do szpitala; wypracowanie odpowiednich standardów wsparcia; szkolenia dla kadry lekarskiej i pielęgniarskiej,
- lepsza dostępność świadczeń zdrowotnych dla opiekunek/ów osób z niepełnosprawnościami.

5.

Realizacja prawa do dostępu do rzetelnej informacji o stanie środowiska, edukacji ekologicznej, do udziału w postępowaniach dotyczących inwestycji szkodliwych dla środowiska i do skutecznego zaskarżania naruszeń powyższych praw

Zgodnie z zasadami demokratycznego państwa prawa, zapewnienie wszystkim mieszkankom i mieszkańcom Polski możliwości współdecydowania o politykach ochrony środowiska i klimatu. Konieczne jest zagwarantowanie udziału obywaterek i obywateli w decydowaniu o wykorzystaniu zasobów naturalnych, ochronie tych zasobów przed nadmierną eksploatacją i zanieczyszczeniem, rozwoju form ochrony przyrody, procesach inwestycyjnych znacząco oddziałujących i mogących znacząco oddziaływać na środowisko, i in. Konieczne jest także zapewnienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości w sprawach związanych ze środowiskiem. Ważne i pilne jest przyjęcie przez Parlament ustawy o ochronie klimatu.

6.

System edukacji oparty na nowoczesnej dydaktyce i psychologii humanistycznej, który należycie zabezpiecza potrzeby własne każdej osoby uczniowskiej, wspiera jej potencjał, szanuje jej autonomię i indywidualność oraz zapewnia podmiotowe traktowanie wszystkim osobom zaangażowanym w proces edukacji

Postulujemy w szczególności:

- cele i metody pracy dostosowane do potrzeb oraz możliwości psychofizycznych i predyspozycji osób uczniowskich,
- zmniejszenie liczebności klas,
- zapobieganie wypaleniu zawodowemu nauczycielek/nauczycieli poprzez godne wynagradzanie, budowanie szacunku i prestiżu zawodu i zapewnienie superwizji,
- utworzenie funkcji Szkolnego Rzecznika/Szkolnej Rzeczniczki Praw Osób Uczniowskich,
- wpisanie do podstawy programowej oraz szkolnych programów wychowawczo-profilaktycznych zajęć w ramach edukacji antydyskryminacyjnej, antyprzemocowej, z edukacji zdrowia psychicznego oraz lekcji różnorodności; edukowanie całej społeczności szkolnej, w tym rodziców i kadry nauczycielskiej,
- znoszenie w szkołach barier architektonicznych, sensorycznych, komunikacyjnych, cyfrowych, organizacyjnych i in.; barierą sensoryczną są m.in. głośnie dzwonki,
- odejście od punktowego oceniania zachowania,
- równy, stały, adekwatny do potrzeb dostęp do psycholożki/ga, pedagożki/ga szkolnego oraz interwentki/a kryzysowej/go dla wszystkich osób uczniowskich,
- opracowanie i wprowadzenie w życie standardu szybkiej ścieżki reagowania w sytuacjach kryzysowych w każdej instytucji edukacyjnej i szkolenia kadr w zakresie interwencji kryzysowej,
- wzmocnienie roli samorządów uczniowskich i dbałość o reprezentację wszystkich szkolnych społeczności, w tym osób uczniowskich z własnymi potrzebami edukacyjnymi; ustawowo zapisany obowiązek tworzenia samorządów uczniowskich w szkołach specjalnych,

- wprowadzenie IPET-ów adaptacyjnych na początku każdego etapu edukacyjnego i w każdym przypadku zmiany formy lub miejsca kształcenia,
- realne włączanie dzieci i młodzieży cudzoziemskiej w proces edukacji w Polsce, w tym zwiększenie liczby godzin języka polskiego oraz zapewnienie możliwości wyrównywania różnic programowych,
- wprowadzenie wymogu znajomości polskiego języka migowego (PJM) przez kadre nauczycielską i pedagogiczną w Ośrodkach dla Dzieci Głuchych i Słabosłyszących i prowadzenia zajęć w polskim języku migowym; w przypadku klas łączonych – dzieci słyszące z niesłyszącymi – konieczna jest obecność tłumaczki/a PJM,
- uznanie, że każde działanie siłowe wobec osób uczniowskich, zwłaszcza uczniów/uczennic z własnymi potrzebami edukacyjnymi, jest przemocą; przemocą jest też niereagowanie na przemoc.

7.

Wprowadzenie systemowych rozwiązań zapewniających skuteczną ochronę praw osób LGBT+, w tym: ustaw o związkach partnerskich i równości małżeńskiej, procedury uzgodnienia płci, nowelizacji Kodeksu karnego wprowadzającej ochronę przed mową i przestępstwami z nienawiści dla osób LGBT+, wdrożenia w praktyce tzw. dyrektywy równościowej UE, tj. wprowadzenie realnej ochrony przed dyskryminacją, m.in. w usługach, zabezpieczeniu społecznym, opiece zdrowotnej, a także nowelizacji podstawy programowej w zakresie równego traktowania i niedyskryminacji

Szczegółowe rozwiązania:

1. **Formalizacja związków osób tej samej płci:** wprowadzenie związków partnerskich i ślubów cywilnych (równości małżeńskiej) dla par osób tej samej płci wraz z adopcją. Formalizacja związku umożliwia przejście procedury uzgodnienia płci bez wymogu rozwodu lub rozwiązania związku partnerskiego. Możliwe jest oznaczenie rodzicielstwa poprzez wskazanie w akcie urodzenia dziecka jako rodziców dwóch osób tej samej płci, a sytuacja prawna dzieci z tężowych rodzin jest zabezpieczona.
2. **Procedura uzgodnienia płci dla osób transpłciowych** oparta o zasadę samostanowienia.
3. **Nowelizacja Kodeksu Karnego:** w Kodeksie istnieje definicja przestępstwa z nienawiści ujmująca osoby LGBT+, a przestępstwa z nienawiści, w tym przestępstwa popełnione ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową lub cechy płciowe, są ścigane z urzędu.
4. **Ochrona prawna przed dyskryminacją** obowiązuje w obszarach ujętych w ustawie o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania, w tym w usługach, zabezpieczeniu społecznym, oświacie.
5. **Wprowadzenie standardów zdrowotnych dla osób LGBT+:** zakaz tzw. praktyk konwersyjnych, wypracowanie standardu organizacyjnego opieki zdrowotnej osób interpłciowych i transpłciowych, oraz ujęcie dyskryminacji ze względu na orientację seksualną, tożsamość płciową, ekspresję płciową i cechy płciowe, wśród naruszeń praw pacjenta (w rozumieniu ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta).

6. **Nowelizacja podstawy programowej w zakresie równego traktowania i niedyskryminacji osób LGBT+, z obowiązkiem przeciwdziałania dyskryminacji i przemocy motywowanej uprzedzeniami dla szkół i placówek edukacyjnych oraz zapewnieniem bezpiecznego funkcjonowania dla transpłciowych osób uczniowski zgodnie z ich tożsamością płciową i posługiwaniem się wybranym imieniem.**

8.

Wzmocnienie funkcji kontrolnej społeczeństwa na poziomie lokalnym. Umożliwienie obywatelkom i obywatelom sprawowania faktycznej realizacji kontroli społecznej i tym samym zwiększenie ich aktywności i poczucia sprawczości na poziomie lokalnym poprzez m. in.: wprowadzenie zmian w ustawach samorządowych w duchu budowania i rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Zniesienie barier administracyjnych przez zwiększenie dostępu do informacji publicznej bez konieczności składania wniosków

Postulujemy:

1) zmiany w ustawach samorządowych, wzmacniające pozycję obywaterek i obywateli, ich funkcję kontrolną i aktywność:

- zwiększenie odpowiedzialności radnych za brak utrzymywania więzi z mieszkańcami,
- wprowadzenie obowiązku składania sprawozdań przez radne i radnych,
- wprowadzenie kadencyjności radnych,
- obowiązek publikacji danych kontaktowych do radnych w BIP,
- zniesienie obowiązku zbierania podpisów dla zabrania głosu w debacie o stanie gminy.

2) zmiany w ustawach samorządowych i ustawie o petycjach, znoszące bariery administracyjne i zwiększające dostęp do informacji:

- zakaz wydawania przez samorzady mediów lokalnych, aby zagwarantować rzeczywisty pluralizm; regulacje dotyczące SLAPPów,
- zmiany w ustawie o petycjach, skrócenie terminów, tryb odwoławczy itp.,
- unifikacja dokumentu Raport o stanie gminy/powiatu/województwa,
- obowiązek publikacji projektów uchwał i terminów posiedzeń komisji gminnych i w BIP.

3) w ustawie o dostępności dodanie narzędzi wojewodzie do skutecznego egzekwowania wymogów dotyczących publikowanych dokumentów na stronach jednostek samorządu terytorialnego i BIP (skany, nieprzeszukiwalne itp.).

4) zmianę zapisu art. 17 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich – nadanie RPO narzędzi pozwalających skutecznie egzekwować art. 17 np. poprzez wprowadzenie sankcji dla organów, organizacji lub instytucji, które z mocy ustawy są obowiązane współdziałać i udzielać RPO pomocy, a tego nie robią.

9.

Faktyczna realizacja prawa do ochrony zdrowia i opieki zdrowotnej. Zapewnienie wszystkim osobom mieszkającym i przebywającym na terenie Polski faktycznego dostępu do opieki zdrowotnej i usług zdrowotnych, w tym profilaktyki zgodnej z aktualną wiedzą medyczną i najnowszymi standardami opieki zdrowotnej. Objęcie szczególnym wsparciem osób i grup narażonych na wykluczenie

Faktyczny dostęp oznacza m.in.:

- zapewnienie adekwatnego z punktu widzenia medycznego i stanu zdrowia pacjentki/a terminu wykonania świadczeń medycznych,
- dostosowanie placówek medycznych do szczególnych potrzeb osób pacjenckich (wyposażone we w pełni dostępne toalety z leżankami dla osób z niepełnosprawnościami i osób starszych – komfortki, “ciche pokoje” i in.),
- zapewnienie podmiotowego traktowania osób przez personel medyczny poprzez m. in. przeszkolenie pod kątem specjalnych potrzeb pacjentek/pacjentów, komunikacji i in.

Na wykluczenie zdrowotne szczególnie narażone są osoby:

- z niepełnosprawnościami,
- pacjenckie “niewspółpracujące”, w tym osoby z autyzmem, niewerbalne, z niepełnosprawnością sprzężoną i intelektualną,
- transpłciowe,
- w kryzysie bezdomności,
- uchodźcze i migranckie, w tym przebywające w ośrodkach detencyjnych,
- w kryzysie zdrowia psychicznego,
- zmagające się z uzależnieniami,
- osadzone,
- starsze,
- z mniej korzystnym statusem społeczno-ekonomicznym,
- wykluczone komunikacyjnie (np. spoza dużych ośrodków miejskich, z obszarów peryferyjnych),
- wykluczone cyfrowo.

10.

Poprawa warunków formalno-prawnych dla działania organizacji pozarządowych w Polsce, w tym: podniesienia jakości dialogu obywatelskiego, ułatwienia działania organizacji pozarządowych i ich finansowania oraz uproszczenia spoczywających na nich obowiązków administracyjno-podatkowych

Formalności są jedną z głównych barier dla zaangażowania społecznego. Niestety, bariery te zamiast maleć, rosną z roku na rok, co skutkuje spadkiem liczby członkiń i członków organizacji pozarządowych oraz znużeniem i wypaleniem ich liderek i liderów, przytłoczonych ilością obowiązków. Postulujemy m.in. następujące zmiany w prawie dotyczącym organizacji pozarządowych w Polsce:

1. podniesienie jakości dialogu obywatelskiego,

2. reformę finansowania aktywności obywatelskiej,
3. reformę i uproszczenie systemu zlecania realizacji zadań publicznych,
4. reformę sposobu przekazywania dotacji, w tym oceny wniosków,
5. zwiększenie dostępności innych źródeł finansowania,
6. stworzenie systemu ulg podatkowych,
7. zwiększenie bezpieczeństwa podatkowego i ograniczenie obowiązków rachunkowo-sprawozdawczych,
8. uproszczenie procedury rejestracji i późniejszej zmiany danych stowarzyszeń oraz innych typów organizacji,
9. uproszczenie procedury likwidacji organizacji pozarządowych.

Więcej o Inicjatywie „Nasz Rzecznik” i naszych działaniach na stronie: www.naszrzecznik.pl

